

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: Zemědělství

Studijní obor: Agroekologie

Katedra: Katedra biologických disciplín

Vedoucí katedry: doc. RNDr. Ing. Josef Rajchard, Ph.D.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Rozšíření jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica* L.)
v České republice: první přiblížení**

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Vít Joza

Autor práce: Klára Stachová

České Budějovice, duben 2012

Prohlášení autora bakalářské práce

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Mé poděkování patří všem osobám, které mi, byť jen svojí přítomností, tolerancí, slovní i materiální podporou, vytvořily prostředí, ve kterém jsem se plně mohla věnovat tvorbě této bakalářské práce.

Zejména bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce, panu Ing. Vítu Jozovi, od něhož jsem získala cenné rady a zkušenosti, které mi ochotně předával v rámci konzultačních hodin, dále pak panu Lukáši Šamalovi, který mi byl nápomocen při zpracování map, a slečně Lucii Hynkové, která mě doprovázela při práci v terénu. Díky patří také celé mé rodině.

Souhrn

Cílem mé bakalářské práce bylo uvést stručný přehled rozšíření a pěstování jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica* L.) s důrazem na střední Evropu a sestavit přehled výskytu *Sorbus domestica* na území České republiky. Údaje o lokalitách jsem získala s pomocí lidí, kteří se zabývají výzkumem jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica* L.), a na základě literárních a herbářových zdrojů.

Zjistila jsem celkem 118 lokalit výskytu v České republice. Při vlastní revizi míst na jižní Moravě jsem objevila i jeden nově vysazený strom v obci Velké Pavlovice (okres Břeclav).

Summary

This baccalaureate work was aimed at introducing of a brief summary of an expansion and a growing of The Whitty Pear (*Sorbus domestica* L.) with an emphasis on Central Europe and to set together a summary of an occurrence of The Whitty Pear (*Sorbus domestica* L.) on the area of the Czech Republic. I have got these localities with the help of people who deal with a research work of The Whitty Pear (*Sorbus domestica* L.) and on the basis of a literary and herbarium sources.

At personal revision I have found total of 118 localities of an occurrence in the Czech Republic and I have discovered one newly planted tree in the locality called Velké Pavlovice in the south of Moravia (in the district Břeclav) as well.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. CÍL A METODIKA PRÁCE	9
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	11
3.1. Rod Sorbus	11
3.2. Morfologie	12
3.3. Výzkum, množení a pěstování Sorbus domestica L.	14
3.4. Generativní množení	14
3.4.1. Příprava semen	14
3.4.2. Stratifikace	15
3.4.3. Výsev semen	15
3.5. Vegetativní rozmnožování	15
3.5.1. Rozmnožování kořenovými řízků	15
3.5.2. Roubování a očkování.....	16
3.6. Nároky na stanoviště	17
3.7. Užitkovost	17
3.8. Areál druhu.....	18
3.9. Otázka původnosti oskeruše v České republice	18
4. VÝSLEDKY A DISKUSE	20
5. ZÁVĚR	22
6. POUŽITÉ ZDROJE	24
7. PŘÍLOHY	29
7.2.1 Seznam příloh.....	29

1. ÚVOD

Sorbus domestica L. (jeřáb oskeruše) z čeledi *Rosaceae* (růžovité), podčeledi *Malaceae* (jabloňovité), je významnou, avšak u nás zapomenutou ovocnou dřevinou (Klečka, 2003). Pěstuje se již od starověku jako ovocná dřevina plodící poměrně velké jablkovité, či hruškovité plody (Coombes, 2008), které se používají například jako léčivo (proti průjmům) nebo k výrobě sirupů (Kulfan et al., 2001).

Její dnešní stav v České republice čítá pouze 200 – 300 kusů v zemědělské krajině a jen o trochu více oskeruší roste v lesích. V lesích přispívá oskeruše jako příměs nejen ke zvýšení porostní různorodosti, ale je i cennou složkou porostu z hlediska produkce (Bendíková, 2009).

Primární výskyt *Sorbus domestica* je ve Středozeří a v Íránu. V České republice je vysazována v nejteplejších oblastech a na jižní Moravě je snad zčásti původní (Kovanda, 2002). Roste roztroušeně v nejteplejších oblastech našeho státu, často soliterně v zemědělské krajině, nebo je vysemeněna v lesních porostech ze starých vinic a sadů.

Vyskytuje se ve fytogeografických okresech Znojensko-brněnské pahorkatiny (Pavlovských vrchů, Ždánického lesa, Jihomoravské pahorkatiny, Bílých Karpat, Luhačovické pahorkatiny) (Úředníček et al., 2001), ojediněle pak v Českém středohoří (Klečka, 2003).

Na jihovýchodní Moravě je oskeruše právem vážená. Ve Tvarožné Lhotě má dokonce své muzeum a ve Strážnici se každoročně začátkem března koná Svátek oskoruší. V Čechách se o těchto stromech mluví zatím velmi málo (Žlebčík, 2012). V České republice je oskeruše již 450 let dřevinou vzácnou a stále platí, že i dřevinou málo známou (Hrdoušek et al., 2003). Doufám, že svojí bakalářskou prací přispěji k obnovení zájmu o tento vzácný strom.

2. CÍL A METODIKA PRÁCE

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit výskyt jeřábu oskeruše na území České republiky. Svou práci jsem sepsala s použitím dostupných literárních, herbářových, internetových a vlastních zdrojů. Veškeré tyto zdroje jsem uvedla v kapitole Literatura.

Jeden z nejpřínosnějších zdrojů pro mě byla publikace – Oskeruše.....od A do Z (Hrdoušek et al., 2003), ze které jsem použila obrázků klasifikace tvaru plodů jeřábu oskeruše, dále pak informace o výskytu jeřábu oskeruše a mnoho dalších užitečných informací pro mou práci.

Na základě zjištěných lokalit z odborné literatury, herbářových zdrojů – dostupných z internetu (Tab. 3) a od lidí, kteří se zabývají výzkumem *Sorbus domestica* na území České republiky, jsem sestavila přehled v České republice. Lokality výskytu v České republice jsem rozdělila na výskyt *Sorbus domestica* v Čechách (Tab. 2) a na výskyt *Sorbus domestica* na Moravě (Tab. 4). Lokality v tabulkách uvádím spolu s okresem (pro lepší orientaci na mapě), dále pak s obvodem kmene (měřený citovanými autory ve výšce 1,3 m, t.j. „prsni výška“) a stářím stromu, aby bylo možné rozpoznat, zda se jedná o nově vysazený strom, nebo o strom v přírodě původní. Pokud je u některých stromů uvedena informace „mladé stromky“, znamená to, že se jedná o nově vysazené stromy, u kterých nebyl uveden přesný věk. U některých lokalit se mi nepodařilo určit stáří a obvod kmene, proto jsou tato místa v tabulce prázdná.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit pouze výskyt jeřábu oskeruše na území České republiky. Při zjišťování informací od pana Mgr. Víta Hrdouška jsem se dozvěděla i několik lokalit mimo Českou republiku (Tab. 1). Jejich uvedení v mé bakalářské práci považuji za žádoucí, protože v těchto lokalitách se nachází oskeruše, které byly navrženy na Královnu oskeruší ¹⁾.

¹⁾**Královna oskeruší** – soutěž, kde je navrženo 35 oskeruší z celého světa a jedna z nich vyhraje titul Královna oskeruší. Oskeruše s tímto titulem je dotována částkou 3 000,- Kč.

Většinu zjištěných lokalit jsem pomocí programu Adobe Photoshop CS5 Extended vyznačila do mapy České republiky. Některé zjištěné lokality nebylo možné dohledat vzhledem k měřítku použité mapy a velikosti obce či místa, kde se oskeruše vyskytuje.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1. Rod *Sorbus*

Rod *Sorbus* zahrnuje kolem 85 druhů opadavých stromů a keřů, hojně rozšířených na severní polokouli. Druhy rodu *Sorbus* jsou členy čeledi *Rosaceae* (růžovitých), a mají tedy květy s pěti okvětními lístky (Hageneder, 2006).

V České republice se dle Kovandy (2002) vyskytují:

Sorbus aucuparia L. – jeřáb ptačí

Sorbus aucuparia subsp. *aucuparia* – jeřáb ptačí pravý

Sorbus aucuparia subsp. *glabrata* (W. et Gr.) Cajander – jeřáb ptačí olýsalý

Sorbus domestica L. – jeřáb oskeruše

Sorbus sudetica (Tausch) Bluff, Nees et Schauer – jeřáb sudetský

Sorbus aria (L.) Crantz – jeřáb muk

Sorbus graeca (Spach) Schauer – jeřáb řecký

Sorbus danubialis (Jávorka) Prodan – jeřáb dunajský

Sorbus intermedia (Ehrh.) Pers. – jeřáb prostřední

Sorbus quernea Kovanda – jeřáb dubolistý

Sorbus austriaca (G. Beck) Hedl. – jeřáb rakouský

Sorbus carpatica Borbás – jeřáb karpatský

Sorbus torminalis (L.) Crantz – jeřáb břek

Sorbus hardeggensis Kovanda – jeřáb hardeggský

Sorbus rhodantha Kovanda – jeřáb manětínský

Sorbus eximia Kovanda – jeřáb krasový

Sorbus gemella Kovanda – jeřáb džbánský

Sorbus bohémica Kovanda – jeřáb český

Sorbus alnifrons Kovanda – jeřáb olšolistý

2.2. Morfologie

Opadavý (Dreyer, 2008), středně velký strom, který má široce vejčitou korunu (Mikula, 1979).

Kořenový systém

Mívá silný kůlový kořen a daleko sahající kořeny postranní (Mikula, 1979). Postranní hlavní kořeny jsou silné, dužnatě dřevnaté a rostou do značné hloubky. Bohatě se dále rozvětvují a vytvářejí zvláště na koncích četné vláskové kořínky (Baňarová, 2007).

Kmen, kůra a větve

Sorbus domestica se vyznačuje krátkým tlustým kmenem (Dreyer, 2008), který je rovný a silnější než u ostatních jeřábů. Kůra oskeruší je tenká (Baňarová, 2007) a zpočátku hladká. Po 7. roce růstu začíná být šupinatá až brázditá. (Hrdoušek et al., 2003), později je drsností kmene podobná kmenu hrušně (Krüssmann, 1978). Barva kůry je červenohnědá. Větve oskeruše jsou visuté (Kovanda, 1992). Hlavní větve jsou značně slabší než kmen. Jsou vodorovně rozložené a od poloviny kmene obloukovitě vzhůru zahnuté a hustě rozvětvené (Baňarová, 2007). Letorosty jsou přímé, starší větévky světle popelavě šedé, kdežto mladé letorosty zelenohnědé se zřetelnými čočinkami (lenticelami) (Mikula, 1979).

Listy

Listy jsou lichozpeřené, 13 až 25 cm dlouhé se 6 až 10 páry lístků, přitom jednotlivé lístky jsou 3 – 6 cm dlouhé a 1,1 – 2 cm široké (Hrdoušek et al., 2003). Listy jsou zpeřené (Dostál, 1989), podlouhle vejčité, shora sytě zelené, na spodní straně světlejší, blízko špičky lístku na okraji zřetelně pilovité (Dreyer, 2008). V horních 2/3 je okraj lístku jednoduše pilovitý, spodní část je celokrajná (Hrdoušek et al., 2003). V mládí jsou lístky na rubu ochmýřené (Coombes, 2006). Tvar listů a lístků, který u ostatních jeřábů podléhá široké variabilitě, je u oskeruše velmi stálý. Listy raší koncem dubna (Baňarová, 2007). Vernace listů je složená (Kovanda, 1992).

Palisty

Palisty jeřábu oskeruše jsou opadavé (Kovanda, 1992). Palisty jsou krátce řapíkaté, v blízkosti terminálního pupene (tj. cca 1. – 5. pupen pod pupenem terminálním – v závislosti na bujnosti výhonu) dvoudílné – ve své spodní třetině jsou z vnější strany rozděleny až ke své hlavní cévě na dva díly. Oba díly jsou po celém svém obvodu pilovité a dále dělené ostrými laloky, horní díl je větší než díl bazální. Hlavní céva palistů probíhá téměř jejich středem. Pár palistů připomíná motýla. Tvar palistů má význam zejména pro identifikaci semenáčů jeřábu oskeruše ve volné přírodě. Tyto semenáče lze pak snadno rozpoznat od semenáčů jeřábu ptačího (*Sorbus aucuparia*), a tak učinit příslušná opatření k jejich ochraně, ve smyslu péče o starou kulturní dřevinu, s cílem jejího dalšího zachování v naší krajině (Šefl, 2007).

Pupeny

Pupeny jsou hnědé až zelenohnědé (Hrdoušek et al., 2003) a lysé (Kovanda, 2002). Zimní pupeny jsou lepkavé a lesklé (Krüssmann, 1978).

Květy a květenství

Poprvé se květy u oskeruší objevují ve věku 15 – 20 let. Květenství je chocholičnatá lata, mající velikost asi 100 – 150 mm v průměru, složená z drobných asi 10 mm velkých bílých květů (Baňarová, 2007). Květy jsou oboupohlavné, pětičetné (Hecker, 2003). Kvete od května do června (Alberts et al., 2004) a květenství je poměrně chudokvěté (Kovanda, 1992).

Semena

Semena jsou 6 – 7 cm dlouhá, rezavě hnědá (Kovanda, 1992).

Plody

Plody jsou malvice tvaru jablíček nebo hruštiček až 3 cm dlouhé. Na straně přivrácené k slunci jsou často červené, chuti trpce kyselé (Krüssmann, 1978). Zralé plody jsou nažloutlé s červeným líčkem. Jsou načervenalé až červené, pokryté drobnými lenticelami (Klečka, 2003).

Variabilita plodů je pozoruhodná a u jeřábů neobvyklá (obr. 1). V plodenství je 10 – 15 plodů malvic rozličného tvaru, podle něhož se rozlišují jednotlivé odrůdy

jeřábu oskeruše (Baňářová, 2007) var. *maliformis* Penzés (= f. *pomifera*) malvice kulovité, 25 x 25 mm, var. *pyriformis* Penzés, s malvicemi hruškovitými, 30 × 25 mm, var. *obtuselyriformis* Penzés, malvice kulovitě hruškovité, 35 × 30 mm, var. *micropyriformis* Penzés, s drobnými žlutými hruškovitými malvičkami, 30 × 23 mm, var. *zemleniensis* Penzés hruškovité velké žluté malvice s červeným líčkem, 40 × 25 mm (Dostál, 1989).

2.3. Výzkum, množení a pěstování *Sorbus domestica* L.

V ústavu lesního hospodářství a myslivosti, ve výzkumné stanici Uherské Hradiště, probíhají od roku 1995 práce na projektu „Záchrana genofondu vybraných listnatých dřevin v přírodních lesních oblastech Jihomoravských úvalů a Moravských Karpat“, který kromě dalších dřevin zahrnuje také jeřáb oskeruši (*Sorbus domestica*) (Bendíková, 2000). Cílem tohoto projektu bylo vypracovat metodické pokyny pro pěstební opatření vedoucí k přirozené obnově těchto dřevin (Hrdoušek et al., 2003).

2.4. Generativní množení

2.4.1. Příprava semen

V přírodě je způsob množení složitý. Je založený z větší části na nutnosti požití plodů ptáky a savci, kdy vlivem zažívacího traktu semena mají vyšší pravděpodobnost vyklíčení (Hrdoušek et al., 2003). Semena je nutné po dozrání (zhnědnutí) plodu zbavit oplodí, pokud v něm zůstanou delší dobu, rychle ztrácejí klíčivost. Při získávání semene ze zralých plodů je dobré nejprve mechanicky od slupky oddělit dužinu plodu tak, že se ze slupky vytlačí do připravené nádoby. Potom se tato hmota rozředí vodou a dobře promíchá. Protlačením přes síto o velikosti ok do 2 mm a proplachováním proudem vody zůstanou semena a jádřince. Ochlá semena je vhodné do doby stratifikace skladovat v uzavřeném obalu v chladničce (Benedíková, 2009).

2.4.2. Stratifikace

Stratifikace probíhá ve vlhkém prostředí při teplotě 4 °C. Pro vysokou citlivost k houbovým chorobám je výhodnější semena uložit pouze v miskách na vlhkém filtračním papíru (Benedíková, 2009).

Potřebná délka stratifikace je u vzorků semen různého původu rozdílná – mezi deseti až devatenácti týdny. Doba vyklíčení by měla odpovídat době jarního výsevu, nejlépe do vyhřívaného nebo studeného skleníku či fóliovníku (Baňarová, 2007).

2.4.3. Výsev semen

Osvědčuje se výsev naklíčených semen jednotlivě do zahradnického substrátu v rašelino – celulózových květináčích o velikosti 10 × 10 × 12 cm. V nich semenáčky rostou 2 – 3 měsíce. Pro další pěstování jsou nejvhodnější 30 cm hluboké sáčky z černé PE fólie. Do používaného zahradnického substrátu můžeme přidat hlínu (Hrdoušek et al., 2003).

Je možné i zaškolování předpěstovaných sazenic do volné půdy. Tady je ale nutné počítat s pozastavením nebo zpomalením růstu po jejich přesazení na stanoviště. Oskeruše tak často reaguje na zásah do kořenů při vyzvedávání. Semenáčky předpěstované ve skleníku mohou dosáhnout za jedno vegetační období průměrné výšky až 170 cm (průměr okolo 120 cm) (Benedíková, 2009).

2.5. Vegetativní rozmnožování

2.5.1. Rozmnožování kořenovými řízků

Zmlazování oskeruše probíhá v přírodě zejména kořenovými výmladky, které zajišťují její udržení na místě, kde tato dřevina již roste, neslouží však jejímu šíření. Vlastnosti oskeruše vytvářet kořenové výmladky je možné využívat k rozmnožování kořenovými řízků.

Pro tento způsob se potřebné části kořenů získávají z vypěstovaných čtyřletých až pětiletých sazenic. Při jejich vyzvedávání na podzim je třeba vykopat co nejvíc vhodných kořenů, které poslouží pro výrobu kořenových řízků. Přitom je nutné zachovat dostatek kořenů mateřské sazenici. Kořeny tloušťky okolo 7 mm (přibližně tloušťka tužky) se nastříhají na délku 5 – 8 cm. Aby nedošlo k nesprávnému otočení řízku při výsadbě, řez na horní části je kolmý, na spodní šikmý. Takto připravené řízky se zapíchají do směsi rašeliny a písku v bedýnkách nebo květináčích tak, aby horní část řízku byla překryta 2 až 4 cm zeminy.

Úspěšnost tohoto způsobu množení závisí na schopnosti jednotlivých stromů vytvářet kořenové výmladky. Existují stromy, které lze kořenovými řízků množit snadněji než jiné. Problematické je to u starých stromů, kde bývá obtížné vykopat potřebné kořeny (Benedíková, 2009).

2.5.2. Roubování a očkování

Pro zachování vlastností vybraného kvalitního stromu jeřábu oskeruše se nejčastěji používá roubování nebo očkování. Jako podnože se osvědčily výhradně semenáče oskeruše, ačkoliv se dělala řada pokusů na jiných podnožích. Roubování se provádí anglickou kopulací na narašenou podnož. Je nutný včasný odběr roubů (nejpozději do konce února) (Baňarová, 2007).

Očkování se provádí na spící očko za kůru v červenci a v srpnu. Pokud není dostatek mízy, používá se Forkertovo očkování. Roubované i jiné vegetativně množené oskeruše mohou dříve podlehnout tzv. chorobám stárí, a to i u relativně mladých stromů (Hrdoušek et al., 2003).

Ujímavost roubovanců kolísá v různých letech od 75 % do 100 %, u očkování bylo nižší, v průměru 68 %. U jednoletých roubovanců bylo dosaženo průměrné výšky 36 cm, u dvouletých 72 cm. Jednoleté očkovance byly vysoké v průměru 29 cm (Benedíková, 2009).

2.6. Nároky na stanoviště

Sorbus domestica je dřevina světlomilná, teplomilná, která dobře roste na stanovišti bohatém na živiny, nepříliš vlhkém nebo zamokřeném. Je schopná snášet půdy kamenité a vysýchavé (Hrdoušek et al., 2003).

Vyžaduje teplé a suché listnaté lesy (Dreyer et al., 2004), nejčastěji dubohabrové lesy a šipákové doubravy s půdou hlinitou a jílovitou (Hecker, 2003) bohatou na nerostné živiny (Krüssmann, 1978). Dobře prosperuje na svazích s jižní expozicí (Baňarová, 2007).

Převážný výskyt oskeruše v lesích moravských Karpat byl zaznamenán v dubovém a bukodubovém vegetačním stupni v živné vegetační řadě, méně v řadě extrémní a obohacené. Oskeruše zde roste v nadmořských výškách od 160 do 480 m n. m. Je dostatečně mrazuvzdorná, u nás se vyskytuje do nadmořských výšek 400 m, na Slovensku se uvádí výskyt do 610 m (Hrdoušek et al., 2003).

2.7. Užitkovost

Sorbus domestica L. se především pěstuje kvůli plodům, které obsahují velké množství tříslovin, proto se používají jako čířící složka při lisování jablečného moštu. Účinkem tříslovin se vysrážejí bílkoviny z ovocných šťáv (Dreyer et al., 2004). Cenné aroma oskeruší je nepostradatelnou součástí jablečného moštu a vína (Dreyer, 2008).

Zralé plody se lisují a z jejich šťáv se vyrábějí různé nápoje – od velmi zdravých nealkoholických, přes oskerušové víno (Středomoří) až po vysokoprocentní lihoviny (Klečka, 2003). Zralé plody slouží i jako potrava pro zvířata, živí se jimi především savci (Hecker, 2003).

Jeřáb oskeruše je oblíbený i pro své tvrdé, houževnaté dřevo vhodné na dýhy (Hrdoušek et al., 2003). Zřídka se pěstuje jako okrasný strom (Kovanda, 1992), který upoutává tvarem rozkladité koruny, oranžově zbarveným listím na podzim i mohutným větvením v zimě (Hrdoušek et al., 2003).

2.8. Areál druhu

Oskeruše pochází pravděpodobně z Přední Asie (Hecker, 2003), je to zdomácnělý strom ve středoevropských oblastech s mírnou zimou (Mayer, 2006). Přirozeně rozšířený v jihovýchodní Evropě (Kočí, 2002), jihozápadní a jižní Evropě (Alberts et al., 2004). Ve střední Evropě se místy jedná o původní strom vysazovaný nebo zplanělý (Schauer, 2007). Vyskytuje se v severní Africe (Alberts et al., 2004), Turecku a v Íránu (Kovanda, 1992).

Svým areálem zasahuje na Slovensko: Biele Karpaty, Považský Inovec, Burda, Stražovské vrchy, Rudohorie, Trnavská, Nitranská a Žitavská sprašová pahorkatina, Krupina, Ipel'sko – rimavska brazda, Slanské vrchy, Vihorlat, Východoslovenská nížina (Dostál, 1989).

2.9. Otázka původnosti oskeruše v České republice

Oskeruše je dřevina pěstovaná od pradávna. Její původní areál je nejistý, z toho plynou i pochybnosti o původnosti v České republice (Úřadníček et al., 2001). Dle Kubáta (2012) není *Sorbus domestica* v Čechách původním druhem. Jeho pěstování však má již velmi dlouhou tradici. Svědčí o tom nejen dosud žijící staleté stromy, ale i Matthiolus o něm píše: „V Čechách pořídku se nachází a ne všem jest známý. V zahradě Jeho Milosti císařské v Praze několik mladistvých stromků se nachází.” Obdobně se zmiňuje i Čelakovský: „U nás v ovocných zahradách zřídka se sází, ještě řidčeji v polích, aj. u Litoměřic blíž Pokradic a na Soví hoř (Kubát, 2012).“

Nejstarší písemná zpráva v češtině o oskeruši pochází z roku 1562 z doby krále Ferdinanda I. (Hrdoušek et al., 2003). Někteří čeští botanici, kteří se okrajově zabývali původností *Sorbus domestica* L. v České republice, pokládali oskeruši u nás spíše za nepůvodní. Také prof. Klika v roce 1940 uváděl výskyt oskeruše pouze u Bratislavy, avšak v následujících letech prokázali maďarští výzkumníci původnost jeřábu oskeruše v celé Panonii. Později bylo zjištěno, že je tato dřevina původní ve slovenské části Bílých Karpat, Povážském Inovci a Malých Karpatech. Zjištění

její původnosti je také na moravské straně Bílých Karpat věcí novodobou, odpovídající výzkumu bionomie a ekologie druhu (Baňáková, 2007).

Dle Hrdouška et al. (2003) přirozenost výskytu oskeruše v Pomoraví dokládá její přirozený růst v lesích. V lese svou životní strategií také dobře konkuruje dalším volně rostoucím druhům, a to jak strategií růstu, kde je spíše pionýrskou dřevinou, tak i poměrnou dlouhověkostí v zapojeném porostu s vysoce položenou deštníkovitou korunou.

Nelze tedy zcela jistě vyslovit názor, zda je jeřáb oskeruše původní, nebo nepůvodní dřevinou na území České republiky. Dle mého názoru je to strom na našem území původní, soudím tak podle velmi starých stromů vyskytujících se na území České republiky (například v Brně – foto 1, Němčičkách – foto 2 a Žerotíně).

4. VÝSLEDKY A DISKUSE

Mnou zjištěné lokality výskytu *Sorbus domestica* na území České republiky jsou v okresech Litoměřice, Teplice, Ústí nad Labem, Praha – západ, Plzeň, Hodonín, Brno, Břeclav, Zlín, Vyškov, Uherské Hradiště, Kroměříž, Olomouc a Vsetín.

Dle Kubáta (2012) je v severozápadních Čechách známo jen 120 exemplářů jeřábu oskeruše (Mapa. 1), což ve srovnání s jižní Moravou, kde se podle Hrdouška et al. (2003) vyskytuje 200 – 300 stromů v zemědělské krajině a přibližně stejný počet roste v lesích, svědčí o tom, že jižní Morava je na výskyt jeřábu oskeruše bohatší.

Informace v publikaci jsou vzhledem ke svému roku vydání již zastaralé. Podle informací z roku 2012 bylo na území Bílých Karpat, Chřibů, Ždánického lesa, Pomoraví a Pálavy vysázeno 10 000 stromků (z tohoto počtu se ale věku cca 20 let, kdy stromy přestávají být ve svém vývoji ohroženy, dožije necelých 10 %) (Anonymus, 2012a).

Celkem jsem v České republice zjistila 118 lokalit s výskytem *Sorbus domestica*. Z toho v Čechách bylo zjištěno 21 lokalit výskytu, většina stromů se vyskytuje v severozápadních Čechách v okrese Litoměřice (tab. 2), kde uvádím devatenáct oskeruší. Ve zdrojích, které cituji, byla v tomto okrese zmíněna pouze jedna mladá oskeruše, a to v Košťálově pod starým stromem oskeruše s obvodem kmene 3,8 m. Podle Kubáta (2012) je v okrese Litoměřice několik zákonem chráněných stromů, například v Jenčicích s obvodem kmene 3,90 m, dále pak v Těchobuzicích s obvodem kmene 3,20 m a v Žalhosticích s obvodem kmene 2,66 metru.

V okrese Teplice to je pouze jeden strom oskeruše, ta i přes svůj obvod kmene 3,16 m není dle Kubáta a Dundry (2003) zákonem chráněná, další oskeruše se nachází v okrese Praha – západ v Průhonickém parku, obvod kmene dle Kubáta

a Dundry (2003) je 2,98 m. V roce 1965 byla oskeruše i v Plzni na náměstí, ovšem tato oskeruše již později nalezena nebyla (Sofron, Nesvadbová, 1997).

Na Moravě jsem zjistila 97 míst s výskytem oskeruše (tab. 4). V těchto lokalitách se vyskytuje většinou více oskeruší, proto celkový počet stromů nelze vyjádřit. Tento stav je způsoben především tím, že na jižní Moravě probíhá vysazování sazenic jeřábu oskeruše do přírody.

Dle Prudiče (2007) je přirozená obnova jeřábu oskeruše v přírodě velmi náročná, protože jádra oskeruše, rozšířená ptactvem, zkonzumují myši a objevivší se semenáčky zničí zvěř. Dle mého názoru je tedy vysazování sazenic hlavní příčinou, proč je výskyt jeřábu oskeruše na území jižní Moravy větší, než je tomu v severozápadních Čechách.

Pro lepší představu výskytu jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica*) na našem území přikládám obrázky výskytu jeřábu oskeruše v České republice (obr. 2, obr. 3, obr. 4).

5. ZÁVĚR

Na základě excerpovaných údajů z citované literatury, dostupných herbářových zdrojů na internetu a svých dat z jižní Moravy, jsem sestavila tabulky s výskytem *Sorbus domestica* v Čechách a na Moravě, ze kterých jsem vytvořila přehled rozšíření *Sorbus domestica* v České republice (obr. 2, obr. 3, obr. 4).

V Čechách jsem na základě excerptce zjistila 21 lokalit výskytu *Sorbus domestica*. V lokalitě Košťálov, okres Litoměřice, se nedaleko vodního zdroje (cca 50 metrů) nachází dva mohutné stromy s obvodem kmene 3,58 m a 3,80 m a je zde i jeden semenáč. U ostatních lokalit v Čechách již nebyl uveden ani jeden semenáč. Může to být způsobeno například kvůli již zmiňovanému nesnadnému rozmnožování. Další výskyt je dle Kubáta (2012) v Průhonickém parku, ovšem při vlastní revizi této lokality jsem strom nenašla. Může to být ale zaviněno tím, že v době revize místa (31. března 2012) nebylo vhodné počasí (silný déšť).

Kdysi se oskeruše vyskytovala i v Plzni na náměstí, ale v dnešní době se již v této lokalitě nenachází. Podle mého názoru došlo ke změně například z důvodu stavebních úprav, kvůli kterým musel být tento strom odstraněn.

Na Moravě jsem zjistila celkem 97 lokalit výskytu *Sorbus domestica*, z toho 95 lokalit bylo zjištěno na základě excerptce literatury (z toho 3 lokality se shodují s uvedenými lokalitami v herbářových zdrojích). Lokalitu Nitkovice jsem dohledala pouze v herbářových zdrojích, lokalitu Velké Pavlovice jsem objevila sama – tento strom zde byl slavnostně vysazen v roce 2007 a má symbolizovat pohostinnost (jak jsem se dozvěděla od místních lidí). V některých místech, jako jsou Dolní Kapansko, Hlucká pahorkatina, Horní Kapansko, Hostýnské vrchy, Jihomoravská pahorkatina, Litenčická pahorkatina, Pálava a Podyjí, nebylo možné blíže specifikovat výskyt *Sorbus domestica*.

Ze svých výsledků jsem vytvořila aktuální přehled rozšíření *Sorbus domestica* v České republice. Myslela jsem, že se mi v mé bakalářské práci podaří zjistit například přesné souřadnice stromů, ale i podle slov pana Mgr. Víta Hrdouška,

který se zabývá oskeruší a zároveň je její patron, je těžké lokalizovat každý nově vysazený strom na Moravě a dohledat všechny oskeruše.

6. POUŽITÉ ZDROJE

1. Alberts, A., Mullen, P., Spohn, M. (2004): Léčivé stromy a keře. Jihlava, Ekon Jihlava.
2. Anonymus (2012a): Výsadba nových stromů. (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: <http://www.straznicko.cz/detail.asp?ID=124>.
3. Anonymus (2012b): Památné stromy na území CHKO České středohoří, stav platný k datu 29.9.2008. (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: <http://old.ochranaprirody.cz/ceskestredohori/index.php?cmd=page&id=3225>.
4. Anonymus (2012c): Seznam památných stromů. (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: [http://www.biblioteka.cz/\(S\(glky4wuj0z4nix45vicpqhix\)\)/Pages/Lokality/Biogeograficky_Stromy_Okres.aspx?ID_TABOKRESU=3506&AspxAutoDetectCookieSupport=1](http://www.biblioteka.cz/(S(glky4wuj0z4nix45vicpqhix))/Pages/Lokality/Biogeograficky_Stromy_Okres.aspx?ID_TABOKRESU=3506&AspxAutoDetectCookieSupport=1).
5. Anonymus (2012d): Podrobná charakteristika památných stromů okresu Hodonín. (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: http://www.fontes.cz/koncepce1/etapa1/tabulky/812_pamstromy_Hodonin.pdf.
6. Anonymus (2012e): Databáze herbářových dokladů. (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: <http://puvodni.mzm.cz/Botanika/vypis/CS/multi.html>.
7. Anonymus (2012f): Podrobná charakteristika památných stromů okresu Břeclav. (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: http://www.fontes.cz/koncepce1/etapa1/tabulky/811_pamstromy_Breclav.pdf.
8. Baňařová E. (2007): Výskyt a rozšíření volně rostoucích oskeruší v CHKO Bílé Karpaty, jejich využití a význam. [Diplomová práce], depon. in: ZF MZLU Lednice na Moravě
9. Benedíková, M. (2000): Zahrádkář – ještě k oskeruši. (cit. 2012-02-19) Dostupný na WWW: <http://www.zahradkar.org/archiv.php?kat=2000/01/s14.html>.

10. Benedíková, M. (2009): Metodické postupy množení a pěstování jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica* L.). Jíloviště, výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
11. Benedíková, M. , Prudič, Z.(2000): Inventarizace jeřábu oskeruše v Moravských Karpatech. (cit. 2012-02-19) Dostupný z WWW: <http://www.silvarium.cz/lesnicka-prace-c-7-00/inventarizace-jeřabu-oskeruse-v-moravskych-karpatech>.
12. Coombes, A. (2008): Nový kapesní atlas stromy. Praha, Slovart.
13. Coombes, A. (1996): Stromy. Neografia, a. s. ,Martin.
14. Dostál, J. (1989): Nová květena ČSSR 1. Praha, Academia.
15. Dreyer, E., Dreyer, W. (2004): Stromy a keře. Pardubice, Východočeská tiskárna.
16. Dreyer,E. (2008): Bylinky do kuchyně a jejich jedovatí dvojníci. Příbram, Víkend.
17. Fialová, B. (2010) : Nejstarší strom v Brně je zalitý betonem. Dostal titul hrdina roku. (cit. 2012-03-19) Dostupný z WWW: http://brno.idnes.cz/nejstarsi-strom-v-brne-je-zality-betonem-dostal-titul-hrdina-roku-1ck-/brno-zpravy.aspx?c=A100624_1407118_brno-zpravy_zma.
18. Futák J. et Domin K. (1960): Bibliografie k flóře ČSR. – Vydav. Slov. Akad. Vied, Bratislava.
19. Hageneder F. (2006): Moudrost stromů. Praha, Euromedia Group.
20. Hecker, U. (2003): Stromy a keře. Česlice, Rebo Productions CZ.
21. Hieke, K. (1985): Moravské zámecké parky a jejich dřeviny. Praha, Státní zemědělské nakladatelství.
22. Hrdoušek, V. (ed.) a kol. (2003): Oskeruše od A do Z. – INEX-SDA Bílé Karpaty a Spolek obnovy venkova v Modré.

23. Klečka, S. (2003): Oskeruše vzácná a málo známá dřevina. Lesu zdar. (cit. 2012-02-17) Dostupný z WWW: http://www.lesycr.cz/lesuzdar/download/2003/06_03.pdf.
24. Kočí, A. et al. (2002): Universum – všeobecná encyklopedie. Praha, Odeon
25. Kovanda, M. (1992): *Sorbus* L. – jeřáb. – In: Hejný S. et Slavík B. [eds.], Květena České republiky Vol. 3: 474-484, Academia, Praha.
26. Kovanda, M. (2002): *Sorbus* (L.) – jeřáb – In: Kubát K., Hrouda, L., Chrtek, J., Kaplan, Z., Kirschner, J., Štěpánek, J. [eds.], Klíč ke květeně České republiky, Akademie věd České republiky: 507, Praha.
27. Krüssmann, G. (1978): Evropské dřeviny. Praha, Státní zemědělské nakladatelství.
28. Kubát, K. (2012): Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica* L.) v severozápadních Čechách. (cit. 2012-02-17) Dostupný z WWW: <http://biology.ujep.cz/?q=node/10>.
29. Kubát, K., Dundr, R. (2003): *Sorbus domestica* in Böhmen. – Corminaria, Bovenden.
30. Kulfan, M., Krejča, J. (2001): Nový atlas léčivých rostlin. Bratislava, Slovenská Grafia .
31. Mackovčín, P. , Jatiová, M., Kuncová, J. a kol. (1999): Ústecko. In: Mackovčín P. a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek I. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
32. Mackovčín, P. , Jatiová, M. a kol. (2002): Zlínsko. In: Mackovčín P. a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek II. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
33. Mackovčín, P., Jatiová, M., Demek J., Slavík P. a kol. (2007): Brněnsko. In: Mackovčín P. (ed.): Chráněná území ČR, svazek IX. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
34. Machová, I., Kubát, K., (2004): Zvláště chráněné a ohrožené druhy rostlin Ústecka, Praha, Akademie věd České republiky.

35. Mayer, J. (2006): *Poznáváme stromy v naší přírodě*. Praha-Plzeň, Pavel Dobrovský – Beta a Jiří Ševčík.
36. Mikula, A. (1979): *Plody planých a parkových rostlin*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství.
37. Prudič, Z. (2000): *Pěstování jeřábu břeku a oskeruše*. Lesnická práce č.7/00 (cit. 2012-02-18) Dostupný z WWW: <http://www.silvarium.cz/lesnicka-prace-c-7-00/pestovani-jerabu-breku-a-oskeruse.html>.
38. Schauer, T. (2007): *Svět rostlin*. Praha, Solitér-polygrafická společnost, s. r. o.
39. Smola, V. (2009): *Oskeruše začaly hynout*. (cit. 2012-03-20) Dostupný z WWW: http://brno.idnes.cz/oskeruse-zacaly-hynout-0v9-/brno-zpravy.aspx?c=A090824_1245430_brno_jag.
40. Sofron J., Nesvadbová J. (1997): *Flóra a vegetace města Plzně*. Plzeň, Západočeské muzeum Plzeň.
41. Šefl, J. (2007): *Palisty jeřábu oskeruše*. Živa, Praha, 55: 157.
42. Tábor, I., Reš, B., Součková, M. (2002): *Záchrana genofondu památných stromů v severočeském regionu*, Acta Průhoniciana. Průhonice (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: [http://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/6d13b004071d0140c12569e700154acb/ba9089ed4516a5f9c1256fb6002e2ec2/\\$FILE/Acta%20Pruhoniana%202002-71_str1-61.pdf](http://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/6d13b004071d0140c12569e700154acb/ba9089ed4516a5f9c1256fb6002e2ec2/$FILE/Acta%20Pruhoniana%202002-71_str1-61.pdf).
43. Tomášek, R. (2012): *Oskeruše posvátný strom Keltů i starých Slovanů* (cit. 2012-03-18) Dostupný z WWW: <http://www.e-obzor.cz/inpage/oskeruse-posvatny-strom-keltu-i-starych-slovanu/>.
44. Úředníček, L., Maděra, P., a kol. (2001): *Dřeviny České republiky*. Písek, Matice lesnická, spol. s r. o.
45. Zvoníčková, L. (2011): *Naučná cyklosteska Dobřív, Přírodní park Trhoň a vojenský újezd Brdy*, (cit. 2012-04-04) Dostupný z WWW: <http://www.ddmp6.cz/dokumenty/Bro%C5%BEura%20-%20nau%C4%8Dn%C3%A1%20cyklostezka.pdf>.

46. Žlebčík, J. (2012): Oskeruše v Čechách a na Moravě: Kde rostou staleté jeřáby?.
(cit. 2012-03-18) Dostupný z WWW : <http://www.ireceptar.cz/zajimavosti/tipy-na-vylet/oskeruse-v-cechach-a-na-morave-kde-rostou-stalete-jeraby/>.

7. PŘÍLOHY

7.2.1 Seznam příloh

Obr. 1: Klasifikace tvaru plodů jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica*)

Obr. 2: Obrázek výskytu jeřábu oskeruše na Moravě

Obr. 3: Obrázek výskytu jeřábu oskeruše v severozápadních Čechách

Obr. 4: Výskyt jeřábu oskeruše v Průhonicích a Plzni

Foto 1: Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) ve Vídeňské ulici v Brně

Foto 2: Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) na kopci nad obcí Němčičky

Mapa 1: Výskyt jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica*) v Českém středohoří

Tab. 1: Výskyt jeřábu oskeruše ve světě

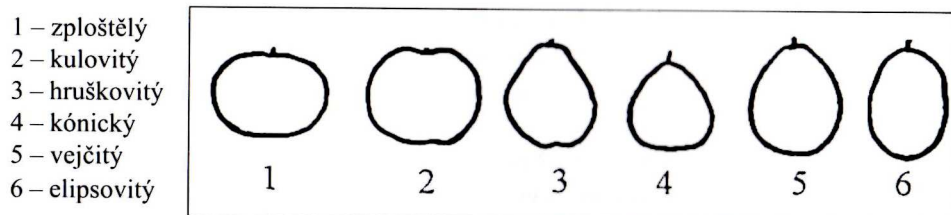
Tab. 2: Výskyt jeřábu oskeruše v severozápadních Čechách

Tab. 3: Výskyt jeřábu oskeruše dle herbářových údajů

Tab. 4: Výskyt jeřábu oskeruše na Moravě

Obr. 1: Klasifikace tvaru plodů jeřábu *Sorbus domestica* (Hrdoušek et al. , 2003)

Klasifikace tvaru plodů jeřábu oskeruše Podle C. Bignami 1998

Obr. 2: Obrázek výskytu jeřábu oskeruše na Moravě

Autor: Klára Stachová

Obr. 3: Obrázek výskytu jeřábu oskeruše v severozápadních Čechách

Autor: Klára Stachová

Obr. 4: Výskyt jeřábu oskeruše v Průhonicích a Plzni

* černé kolečko – již nenalezena

Autor: Klára Stachová

Foto 1: Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) ve Vídeňské ulici v Brně

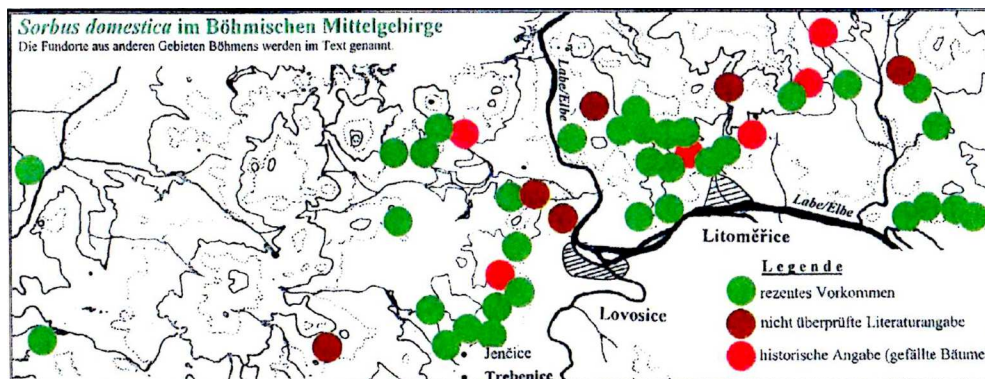
Autor: Klára Stachová

Foto 2: Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) na kopci nad obcí Němčičky

Autor: Klára Stachová

Mapa 1: Výskyt jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica*) v Českém středohoří dle Kubáta a Dundry (2003)

Tab. 1: Výskyt jeřábu oskeruše ve světě

Lokalita	Stát	Autor	Stáří
Brhlovec u Levic	Slovenská republika	Mgr. V. Hrdoušek	
Děvičany u Levic	Slovenská republika	Mgr. V. Hrdoušek	400 let
Knin	Chorvatsko	Mgr. V. Hrdoušek	
Koválovec	Slovenská republika	Mgr. V. Hrdoušek	300 let
Kronberg	Německo	Mgr. V. Hrdoušek	
Modra	Slovenská republika	Mgr. V. Hrdoušek	200 let
Moravské Lieskové	Slovenská republika	Baňarová, 2007	
Pompeje	Itálie	Mgr. V. Hrdoušek	100 let
Radošovice	Slovenská republika	Mgr. V. Hrdoušek	200let
Skalica	Slovenská republika	Baňarová, 2007	
Smolinská	Slovenská republika	Mgr. V. Hrdoušek	300 let

Tab. 2: Výskyt jeřábu oskeruše v Čechách

Výskyt	Okres	Autor	Stáří	Obvod kmene (m)
Bídnice (50° 32.7850, 14° 6.1990) východní svah	Litoměřice	Žlebčík, 2012, Kubát a Dundra., 2003		3,00
Bílý Újezd v poli poblíž osady Bílý Újezd	Litoměřice	Baňářová, 2007, Anonymus, 2012b		2,24
Dolní Řepčice (50° 33.4130 , 14° 14.5870)	Litoměřice	Kubát a Dundra., 2003, Žlebčík, 2012		2,58
Jenčice (50° 29.3315, 14° 0.2821)	Litoměřice	Kubát a Dundra., 2003, Baňářová, 2007, Mgr. Vít Hrdoušek ¹⁾		3,90 – 4,00
Kamýk - zahrada (50° 33.4491, 14° 5.2292)	Litoměřice	Kubát a Dundra., 2003, Žlebčík 2012		2,90
Kaňkov – Bílina (50° 32.6676, 13° 45.2117)	Teplice	Žlebčík, 2012, Kubát a Dundra., 2003		3,16
Knobloška (50° 33.0530, 14° 5.4089)	Litoměřice	Kubát a Dundra., 2003 Žlebčík, 2012		3,10
Košťálov 0,5 km východně od osady Košťálov (p. č. 439/1), nedaleko vodního zdroje (asi 50 m)	Litoměřice	Hošek et al., 1999, Anonymus, 2012b	120let	3,58
	Litoměřice	Tábor et al., 2002	Semená č	
	Litoměřice	Baňářová, 2007, Tábor et al., 2002, Žlebčík, 2012		3,80
Litoměřice – Radobýl	Litoměřice	Baňářová, 2007 Žlebčík, 2012 Mgr.Vít Hrdoušek	100 let	2,59 ²⁾
Lovosice	Litoměřice	Žlebčík, 2012		2,50
Oparno (p.č. 554/ 2) v lesním porostu	Litoměřice	Baňářová, 2007, Hošek et al., 1999	75 let	2,22
Průhonice	Praha – západ	Kubát a Dundra., 2003		2,98
Ploskovice	Litoměřice	Mgr. Vít Hrdoušek		2,90
Plzeň – náměstí	Plzeň	Sofron J., Nesvadbová J. (1997)	Již nenalezena	
Rovný u Stadic	Ústí nad Labem	Machová et al., 2004		2,10
Těchobuzice – ev. č. CHKO 103, na západním okraji	Litoměřice	Kubát a Dundra., 2003, Baňářová, 2007, Žlebčík, 2012, Anonymus, 2012b		3,11 – 3,20
Třebenice	Litoměřice	Baňářová, 2007		
Zbožná – Hrušovka (50° 33.3326, 13° 58.6277)	Litoměřice	Kubát a Dundra., 2003, Žlebčík, 2012		2,50
Zbožná – Kletečná	Litoměřice	Kubát a Dundra.,		2,75

(50° 33.5586, 13° 58.6121)		2003, Žlebčík, 2012		
Žalhostice – Radobýl (50° 31.6751, 14° 5.3270) ve svahu	Litoměřice	Baňařová, 2007, Kubát a Dundra., 2003		2,66
Žalhostice – u bývalých vinic pod Radobýlem	Litoměřice	Hošek et al., 1999, Anonymus, 2012b		2,59

¹⁾ Mgr. Vít Hrdoušek – informace poskytnuté ústně (viz. i dále)

²⁾ v citované literatuře je uveden obvod kmene 259 m, jedná se o chybu v psaní

Tab. 3: Výskyt jeřábu oskeruše dle herbářových údajů

Katastr	Lokalita	Výška (nadm.¹⁾)	Sběratel	Citovaný zdroj	Datum sběru	Herbář
Nitkovice	Nitkovice, malý soukromý rybník již. od les. rybníka Valachy, slunné místo u hráze nad sv. břehem, 3 skupiny rostlin v řídkém travnatém porostu	320	Kusák Pavel	Anonymus (2012e)	1994-05- 08	OLM
Luhačovice	Luhačovice – trávník	253	Kusák Pavel	Anonymus (2012e)	1993-05- 16	OLM
Hustopeče u Brna	Hustopeče u Brna, Jihomoravská pahorkatina, Husopečská pahorkatina		J. Laus	Anonymus (2012e)	1930-08	OSM
Radějov u Strážnice	Blíže nespecifikováno		Horák Vojtěch	Anonymus (2012e)	1937-08- 02	MP
Radějov u Strážnice	Radějov u Strážnice		Staněk Stanislav	Anonymus (2012e)	1944-05- 27	BRNM

¹⁾ **nadm. – nadmořská**

Tab. 4: Výskyt jeřábu oskeruše na Moravě

V tabulce uvádím několik zkratk, proto zde uvádím jejich vysvětlení:

k.ú. – katastrální úřad

p. – parcela

Výskyt	Okres	Autor	Věk	Obvod kmene (m)
Archlebov	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003		
Bílé Karpaty – roztroušeně v lesích	Hodonín, Uherské Hradiště	Hrdoušek et al., 2003		
Blatnička – Jasenová	Hodonín	Baňářová, 2007		
Bobrava	Brno	Mackovčín et al., 2007		
Bohuslavice	Zlín	Hrdoušek et al., 2003		
Boleradice – p.č. 1962 v lokalitě "Dukejský" k.ú. 60711 (Boleradice) p. 1962	Břeclav	Anonymus, 2012f, Benedíková et al., 2000, Mgr. Vít Hrdoušek	200 let	2, 60
Bořetice	Břeclav	Smola, 2009		
Bošovice	Vyškov	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Brno – ve Vídeňské ulici	Brno	Fialová, 2010	130 let	2, 86
Břeclav	Břeclav	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Březnice – roztroušeně v lesích	Zlín	Mgr. Vít Hrdoušek	250 – 300 let	2, 83
	Zlín	Hrdoušek et al., 2003	Více než 15 let	
	Zlín	Mgr. Vít Hrdoušek	300 let	
Březolupy	Uherské Hradiště	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Březůvky	Zlín	Baňářová, 2007		2, 60
Bučovice	Vyškov	Hrdoušek et al., 2003 Benedíková et al., 2000	mladé stromky	0,70 – 0,66
Bylnice – Lazy	Zlín	Baňářová, 2007		
Dambořice	Hodonín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Dobřív	Rokycany	Zvoníčková, 2011		
Dolní Bojanovice – ve starých sadech	Hodonín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Dolní Kapansko	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003 Benedíková et al., 2000	mladé stromky	0,42

Dolní Věstonice	Břeclav	Mackovčín et al., 2007	80 – 100 let	3,20
Dolní Věstonice – okraj bývalých vinohradů, na staré cestě přes Pálavu	Břeclav	Baňarová, 2007, Mgr. Vít Hrdoušek	150 let	
Dražůvky	Hodonín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Dřevnice	Zlín	Baňarová, 2007, Hrdoušek et al., 2003		
Haraska	Břeclav	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Havřice	Uherské Hradiště	Hrdoušek et al., 2003		
Heršpice	Vyškov	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Hlucká pahorkatina – ojediněle v lesích		Hrdoušek et al., 2003		
Hodonín	Hodonín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Horka	Brno	Mackovčín et al., 2007		
Horní Bojanovice – ve starých sadech	Břeclav	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Horní Kapansko – roztroušeně v lesích, 20 až 25 oskeruší	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003		0,42
Hostýnské vrše	Zlín	Hrdoušek et al., 2003		
Hustopeče u Brna	Břeclav	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Chrastěšov	Zlín	Baňarová, 2007		
Chrátovec u Dražůvek	Hodonín	Baňarová, 2007 Benedíková et al., 2000	85 let a mladé stromky	
Chříby	Kroměříž, Uherské Hradiště	Bendíková, 2000 Klečka, 2003	mladé stromky	
Chudobín	Olomouc	Hieke, 1985		
Jasenná na Vizovicku	Zlín	Bendíková, 2000	mladé stromky	
Jihomoravská pahorkatina – roztroušeně v lesích		Hrdoušek et al., 2003		
Kněždub ¹⁾ – k.ú. 66684 (Kněždub), p. 4695	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003	250 – 300 let	2, 90
Kněždub – intravilán obce	Hodonín	Baňarová, 2007		2, 47
Kněždub – Sudoměřice	Hodonín	Baňarová, 2007		
Kovářův žleb	Uherské Hradiště	Mackovčín et al., 2002		
Kozojedsko – v mírném svahu u cesty, k.ú. Nítkovice	Kroměříž	Mackovčín et al., 2002, Mgr. Vít Hrdoušek	100 let	2, 98

Kroměříž – k.ú. Nítkovice	Kroměříž	Mgr. Vít Hrdoušek	200 let	
Lapač	Kroměříž	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Litenčická pahorkatina – ojediněle v lesích		Hrdoušek et al., 2003		
Ludkovice – Řetěchov	Zlín	Baňarová, 2007 Benedíková et al., 2000	80 let	2, 60
Ludkovice – u silnice na Biskupce	Zlín	Baňarová, 2007		1, 30
Luhačovice – ve svahu	Zlín	Baňarová, 2007		2, 15
Luhačovice – benzínová pumpa	Zlín	Baňarová, 2007	mladé stromky	1, 15
Luhačovice – hřbitov	Zlín	Baňarová, 2007		1, 17
Luhačovice – Ottovka	Zlín	Baňarová, 2007		2, 05
Luhačovická pahorkatina – roztroušeně v lesích	Zlín	Bendíková, 2000, Hrdoušek et al., 2003	mladé stromky	
Malá Vrbka	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek		
Maršov	Znojmo	Hrdoušek et al., 2003		
Medlovice – stráž nad obcí	Zlín	Hrdoušek	250 let	
Míkovice – hájek	Uherské Hradiště	Baňarová, 2007		
Mikulov – roztroušeně v lesích	Břeclav	Hrdoušek et al., 2003 Benedíková et al., 2000	mladé stromky	0,18 – 0,48
Milovice – roztroušeně v lesích	Břeclav	Hrdoušek et al., 2003		0,18 – 0,48
Moravský úval – kolem Moravy	Zlín	Hrdoušek et al., 2003		
Mutěnice	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003		
Napajedla	Zlín	Mgr. Vít Hrdoušek		
Němčíčky – Nové hory k.ú. 70306 (Němčíčky u Hustopečí) p. PK 3170	Břeclav	Mgr. Vít Hrdoušek Baňarová, 2007, Anonymus, 2012f	250 let	3,20
Němčíčky – Soudná k.ú. 70306 (Němčíčky u Hustopečí) p. 2261/2	Břeclav	Mgr. Vít Hrdoušek Baňarová, 2007, Anonymus, 2012f	195 let	2,82
Nevojice	Vyškov	Benedíková et al., 2000		
Nitkovice		Anonymus (2012e)		
„Oskorušný les“ – v současné době se zde nenachází téměř vůbec	Zlín	Baňarová, 2007 Hrdoušek et al., 2003		
Osvětimany – Dolní Paseky	Uherské Hradiště	Mgr. Vít Hrdoušek	200 let	
Pálava – roztroušeně v lesích	Břeclav	Klečka, 2003 Mackovčín et al.,		

		2007		
Pašovice	Uherské Hradiště	Hrdoušek et al., 2003		
Pitín	Uherské Hradiště	Baňarová, 2007	mladá oskeruše	0,45
Podhradí	Zlín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Podřevnicko	Zlín	Hrdoušek et al., 2003		
Podyjí – roztroušeně v lesích	Znojmo	Klečka, 2003		
Prádliska – u domu č. p. 18 a v zemědělském lánu	Zlín	Baňarová, 2007		2,70 a 2,40
Prusínky	Přerov	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Radějov – obec	Hodonín	Baňarová, 2007		
Radějov – Třešňovec	Hodonín	Baňarová, 2007		
Radějov – západně od Třešňovce	Hodonín	Baňarová, 2007		
Radějov – Žerotín	Hodonín	Baňarová, 2007		
Radostice – k.ú. Radostice u Vchynice	Brno – venkov	Anonymus, 2012c		
Revír a obora Bulhary – roztroušeně v lesích	Břeclav	Mgr. Vít Hrdoušek		0,18 – 0,48
Revír Svatá (lesní správa Bučovice – více než 50 stromů)	Vyškov	Hrdoušek et al., 2003		0,07 – 0,66
Rudimov – u Luhačovic	Zlín	Mgr. Vít Hrdoušek, Baňarová, 2007	300 let	
Salaš – u Zlína	Zlín	Baňarová, 2007		
Sedlec	Břeclav	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Strážnice – u hráze nádrže Mlýnky	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek Baňarová, 2007	300 let	2, 83
Strážnice – louka	Hodonín	Baňarová, 2007		1,60
Střední Kapansko	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003	vyhynulé	
Šlapanice	Brno	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Tvarožná Lhota ²⁾ – mez nad obcí, k.ú.75665 (Strážnice na Moravě) p. 6567	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek		3,37
Tvarožná Lhota ³⁾ – k.ú.77198 (Tvarožná Lhota) p. 2230/1	Hodonín	Anonymus, 2012d, Baňarová, 2007	300 let	3,70
Tvarožná Lhota ⁴⁾	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	250 let	
Tvarožná Lhota – náves	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	mrtvý strom	
Tvarožná Lhota – v louce	Hodonín	Baňarová, 2007		1,60
Tvarožná Lhota – za Kuní horou	Hodonín	Baňarová, 2007		
Tvarožná Lhota – nad	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	přes 250	

obcí			let	
Tvarožná Lhota – Pomykalky	Hodonín	Baňarová, 2007		2, 05
Újezdec u Osvětiman	Uherské Hradiště	Mgr. Vít Hrdoušek	100 let	
Velké Hostěrádky	Břeclav	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Velké Pavlovice	Břeclav	Klára Stachová	mladý strom	
Velký Ořechov	Zlín	Mgr. Vít Hrdoušek	400 let	3,80
Věteřov	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003		
Větrník	Zlín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Vizovice – park u barokního zámku	Zlín	Hieke, 1985		
Vizovická vrchovina – ojediněle v lesích	Zlín	Bendíková, 2000, Klečka, 2003, Hrdoušek et al., 2003		
Vrčava	Vyškov	Benedíková et al., 2000		
Vsetín	Vsetín	Hrdoušek et al., 2003	3 – 10 let	
Zádvěřice – u Luhačovic	Zlín	Baňarová, 2007, Bendíková, 2000, Mgr. Vít Hrdoušek	350 let	1,41
Ždánice	Hodonín	Benedíková et al., 2000	mladé stromky	
Zdounky	Kroměříž	Mgr. Vít Hrdoušek		2,20
Zlámanec	Uherské Hradiště	Mgr. Vít Hrdoušek	500 let	
Zlodějský háj	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003	vyhynulé	-----
Ždánický les – roztroušeně v lesích	Hodonín	Baňarová, 2007, Bendíková, 2000, Klečka, 2003, Hrdoušek et al., 2003	mladé stromky	
Želechovické paseky	Zlín	Bendíková, 2000		
Žerotín ⁵⁾ – k.ú.75665 (Strážnice na Moravě) p. 6567	Hodonín	Hrdoušek et al., 2003, Anonymus, 2012d	300 let	3,37
Žerotín ⁶⁾ – k.ú.75665 (Strážnice na Moravě) p. 429	Hodonín	Anonymus, 2012d, Hrdoušek et al., 2003	400 let	4,58
Žerotín – okraj vinohradu	Hodonín	Baňarová, 2007		2,52
Žerotín – v sadu	Hodonín	Baňarová, 2007		2,90
Žerotín – ve vinohradu	Hodonín	Baňarová, 2007		2,23
Žerotín – Strážnice ⁷⁾	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	300 let	
Žerotín – Strážnice – kolem trati Teplá	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	150 – 200 let	3,10
Žerotín – trať Teplá	Hodonín	Baňarová, 2007		1,80

Žerotín – nad obcí	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	150 let	
Žerotín – Strážnice	Hodonín	Mgr. Vít Hrdoušek	200 let	2,20
Židlochovice – roztroušeně v lesích	Brno	Mgr. Vít Hrdoušek		0,18 – 0,48

Poznámky:

- 1) „Nejedlíkova oskeruše“
- 2) „Karlova oskeruše“
- 3) „Špirudova oskeruše“
- 4) „Vítkova oskeruše“
- 5) „Karlova oskeruše“
- 6) „Adamcova oskeruše“
- 7) „Gazdova oskeruše“